JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER
18 päivänä toukokuuta 1999 *

A Johdanto

1. Tässä Arbeidsrechtbank Brugge, Afdeling Oostenden (Belgia) vireille panemassa ennakkoratkaisupyyntömenettelyssä on kyse sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 46 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan tulkinnasta laskettaessa palkatun työntekijän vanhuuseläkettä Belgian järjestelmän perusteella. [1]

2. Pääasian kantaja (jäljempänä kantaja) saa vuosien 1938 ja 1945 väliseen aikaan perustuvilta työskentelykausilta Saksan eläkettä. Saksan toimivaltaisen laitoksen myönnettyä oikeuden Saksan eläkkeeseen Belgian laitos laski Belgian eläkkeen uudelleen.

3. Asian kannalta merkityksellisessä Belgian lainsäädännössä [2] säädetään "sotavuosia" koskevasta olettamasta, jonka mukaan työntekijän, joka osoittaa työskennelleensä säännöllisesti ja maksaneensa tähän liittyvät sosiaaliturvamaksut vähintään yhden vuoden ajalta vuosien 1938 ja 1945 välisenä aikana, katsotaan maksaneen säännöllistä työskentelyä vastaavat sosiaaliturvamaksut koko tältä ajanjaksolta. Tämä olettama on kumottavissa niiden työskentelykausien osalta, joilta asian-

* Alkuperäinen kieli: saksa.

1 — Neuvoston 14.6.1971 antaman asetuksen konsolidoitu versio (EYVL 1992, C 325, s. 1).

2 — Kyse on 21.12.1967 tehdyn kuninkaan päätöksen, sellaisena kuin se on muutettuna 5.4.1976 tehdyllä kuninkaan päätöksellä (Moniteur belge, 8.4.1976), 32 b §:n 5 momentista (32 b §:n säännökset on kumottu 4.12.1990 annetun kuninkaan asetuksen 50 §:llä, mutta niitä sovelletaan edelleen eläkkeisiin, joita — kuten nyt esillä olevassa asiassa — on tosiasiallisesti alettu maksaa ennen 1.6.1991), jossa säädetään seuraavaa:
"De werknemer welke in die hoedanigheid een arbeid heeft uitgeoefend tijdens de periode begrepen tussen 1 januari 1938 en 1 januari 1945 en waarvoor een storting werd verricht waarvan het bedrag het in het tweede lid genoemd jaarbedrag bereikt, wordt geacht voldoende stortingen verricht te hebben opdat een gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling bewezen zou zijn gedurende de ganse periode begrepen tussen de datum waarop de bewezen tewerkstelling een einde nam en 1 januari 1946."
"Palkatun työntekijän, joka on 1.1.1938 ja 1.1.1945 välisenä aikana työskennellyt tässä ominaisuudessa ja jonka osalta on maksettu 2 momentissa mainitun vakuutusmaksun vuosittaista määrää vastaava vakuutusmaksu, katsotaan maksaneen riittävästi vakuutusmaksuja, jotta voidaan pitää selvitettynä, että hän on ollut tavanomaisessa ja päätoimisessa ansiotyössä koko sen ajanjakson ajan, joka on kulunut selvitetyn ansiotyön päättymisajankohdan ja 1.1.1946 välillä."
Tämän säännöksen virallinen saksankielinen käännös löytyy ennakkoratkaisukysymyksestä; ks. jäljempänä 9 kohta.

omainen voi saada eläkettä muun muassa ulkomaisen eläkejärjestelmän perusteella. [3] Tässä ennakkoratkaisumenettelyssä pyritään selvittämään, ovatko nämä säännökset asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettuja pienentämistä koskevia säännöksiä.

4. Oikeudenkäynnin taustalla on seuraava riitakysymys. Kantaja vaatii, että Belgian eläkkeen laskennassa otetaan huomioon vuosien 1943 ja 1944 suhdeluvun mukainen osuus. Pääasian vastaaja Rijksdienst voor Pensioenen (jäljempänä vastaaja) katsoo, ettei se voi menetellä näin siitä syystä, että kantajan on näytetty tuon ajanjakson aikana työskennelleen Saksassa.

5. Kantaja, joka on syntynyt 11.8.1924, haki 22.9.1988 palkatuille työntekijöille myönnettävää Belgian eläkettä 1.9.1989 lähtien, toisin sanoen hänen 65-vuotispäiväänsä seuraavan kuukauden alusta lukien. Hän ilmoitti hakemuksessaan työskennelleensä Saksassa vuoden 1943 maaliskuun lopun ja vuoden 1945 toukokuun alun välisen ajan. Hän oli työskennellyt Siemensin palveluksessa ensin Nürnbergissä ja sitten Dresdenin lähellä.

6. Belgian laitos myönsi *6.3.1989* tekemällään alustavalla päätöksellä Van Coilelle eläkkeen, joka oli laskettu 42/45:n pituisen työuran perusteella. Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz (Saksan sosiaaliturvalaitos) myönsi hänelle *29.1.1990* tekemällään päätöksellä eläkkeen siltä kahdeksan kuukauden pituiselta ajanjaksolta, jonka hän oli työskennellyt Nürnbergissä, mutta ei ottanut huomioon tuolloin tulevan (ja nykyisin entisen) Saksan demokraattisen tasavallan alueella täyttyneitä työskentelyjaksoja. Belgian laitos teki tämän jälkeen *20.4.1990* lopullisen päätöksen, jolla se myönsi 41/45:n pituiseen työuraan perustuvan eläkkeen.

7. Saksojen vuonna 1990 tapahtuneen yhdistymisen jälkeen Van Coile vaati tehdyn päätöksen muuttamista siten, että hänelle myönnettäisiin eläke myös Itä-Saksassa entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueella tehdystä työstä. Saksan laitos myönsi hänelle *19.6.1995* tekemällään päätöksellä 1.1.1995 lähtien Saksan eläkkeen, jonka määrä oli 903,12 Saksan markkaa (DEM) vuodessa ja joka vastasi 29 kuukauden pituista työuraa (26 työskentelykuukautta 30.3.1943 ja 30.4.1945 välisenä aikana, joihin lisättiin 3 kuukauden pituinen kiinteämääräinen lisä).

8. Siitä, että Saksan laitos laski eläkeoikeudet uudelleen, seurasi, että Belgiankin laitos laski uudelleen Van Coilen belgialai-

3 — Ks. 32 b §:n 6 momentti, jossa säädetään seuraavaa:
"Het vermoeden voorzien in de twee voorgaande leden is slechts weerlegd voor de perioden waarvoor de belanghebbende aanspraak kan maken op een pensioen krachtens een andere Belgische pensioenregeling, met uitzondering van die voor de zelfstandigen, of van een regeling van een vreemd land. Het is eveneens weerlegt wanneer de betrokkene een tewerkstelling bewijst als mijnwerker, zeeman of zeevisser."
"Kahdessa edellisessä momentissa tarkoitettu olettama on kumottavissa vain sellaisten ansiotyön kausien osalta, joilta asianomainen saa eläkettä muun kuin itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevan Belgian järjestelmän tai ulkomaisen järjestelmän perusteella. Olettama on kumottavissa myös, jos asianomainen osoittaa työskennelleensä kaivostyöntekijänä, merimiehenä tai kalastajana."
Tämän säännöksen virallinen saksankielinen käännös löytyy ennakkoratkaisukysymyksestä; ks. jäljempänä 9 kohta.

sen eläkkeen. Belgian laitos myönsi näin *26.7.1995* tekemällään päätöksellä, joka annettiin tiedoksi kantajalle 4.8.1995, kantajalle 1.1.1995 lähtien eläkkeen, jonka määrä oli enää vain 40/45 täydestä eläkkeestä. Tämä päätös on kantajan nostaman kanteen kohteena.

9. Kansallisen tuomioistuimen esittämä ennakkoratkaisukysymys kuuluu seuraavasti:

"Palkattujen työntekijöiden vanhuus- ja leskeneläkkeitä koskevista yleisistä säännöksistä 21.12.1967 tehdyn kuninkaan päätöksen 32 b §:n 5 momentissa säädetään seuraavaa: 'Palkatun työntekijän, joka on 1.1.1938 ja 1.1.1945 välisenä aikana työskennellyt tässä ominaisuudessa ja jonka osalta on maksettu 2 momentissa mainitun vakuutusmaksun vuosittaista määrää vastaava vakuutusmaksu, katsotaan maksaneen riittävästi vakuutusmaksuja, jotta voidaan pitää selvitettynä, että hän on ollut tavanomaisessa ja päätoimisessa ansiotyössä koko sen ajanjakson ajan, joka on kulunut selvitetyn ansiotyön päättymisajankohdan ja 1.1.1946 välillä.'

Edellä mainitun 21.12.1967 tehdyn kuninkaan päätöksen 32 b §:n 6 momentissa säädetään seuraavaa: 'Kahdessa edellisessä momentissa säädetty presumtio on kumottavissa vain sellaisten ansiotyön kausien osalta, joilta asianomainen saa eläkettä muun kuin itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevan Belgian tai ulkomaisen järjestelmän perusteella.'

Onko 21.12.1967 tehdyn kuninkaan päätöksen 32 b §:n 6 momentin kaltainen säännös asetuksen N:o 1408/71 46 b artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu sellainen jäsenvaltion lainsäädännön säännös, joka koskee etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista ja jota ei voida soveltaa 46 artiklan 1 kohdan a alakohdan i luetelmakohdan mukaisesti lasketuun etuuteen?"

10. Vastaaja ja komissio ovat osallistuneet oikeudenkäyntiin. Palaan niiden esittämiin väitteisiin ja niiden perusteluihin asian oikeudellisen tarkastelun yhteydessä.

B Asian tarkastelu

11. *Kansallinen tuomioistuin* katsoo, ettei kysymys siitä, mihin vakuutuskauteen kantaja olisi voinut vedota Belgian eläkkeen osalta, jos hänelle ei olisi myönnetty Saksan eläkettä, ole asiassa kiistanalainen. Aivan kuten 6.3.1989 tehdyssä alustavassa päätöksessä, tällöin olisi otettu huomioon vuodet 1942—1945 osittain maksettujen eläkevakuutusmaksujen perusteella ja osittain 21.12.1967 tehdyn kuninkaan päätöksen 32 b §:n 5 momentissa määrätyn

niin kutsutun sotavuosia koskevan olettaman perusteella.[4] Tämän päätöksen 32 §:n 6 momentin mukaan olettama on kumottavissa vain sellaisten ansiotyön kausien osalta, joilta asianomainen saa eläkettä muun kuin itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevan Belgian järjestelmän tai ulkomaisen järjestelmän perusteella.

12. Se toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin sitä sovellettiin ennen 1.6.1992,[5] 46 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan osalta, että asetuksen N:o 1408/71 12 artiklan 2 kohdan mukaan kansallisten päällekkäisyyden estävien sääntöjen soveltaminen on mahdotonta. Tästä seuraa kansallisen tuomioistuimen mukaan se, että eläkkeen määrä on laskettava kansallisessa lainsäädännössä annettujen oikeuksien perusteella *aivan kuin* asianomainen ei saisi eläkettä toisen jäsenvaltion järjestelmän nojalla. Se lisää, että tästä voidaan päätellä, että jokainen säännös, jolla pyritään ottamaan huomioon asianomaiselle toisen jäsenvaltion järjestelmän perusteella myönnetty eläke, on ulkopuolinen kansallinen päällekkäisyyden estävä sääntö. Tältä kannalta katsoen palkattujen työntekijöiden vanhuus- ja leskeneläkkeitä koskevista yleisistä säännöksistä tehdyn päätöksen 32 b §:n 6 momenttia on pidettävä *ulkoisena kansallisena päällekkäisyyden estävänä säännöksenä.*

13. Näin ollen asetuksen N:o 1408/71 46 b artiklan 2 kohdasta seuraa, ettei kuninkaan päätöksen 32 b §:n 6 momenttia voida soveltaa laskettaessa etuuksia asetuksen N:o 1408/71 46 b artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisesti.

14. Kansallinen tuomioistuin tähdentää kuitenkin, että Arbeidshof Gent on jo hyväksynyt vastaajan näkemyksen siitä, että jos asianomainen saa eläkettä ulkomaisen järjestelmän perusteella, sotavuosia koskevan olettaman kumoamista koskeva säännös ei ole päällekkäisyyden estävä säännös.

15. Määritettyään sovellettavien säännösten ajallisen soveltamisalan *vastaaja* kuvaa nyt esillä olevan lainsäädännön sisältöä ja tarkoitusta. Sen mukaan lainsäätäjä on sotavuosia koskevasta olettamasta säätäessään halunnut välttää sen, että sellaiset palkatut työntekijät, joiden on ollut pakko sotatapahtumien vuoksi keskeyttää työnteko ja näin ollen vakuutusmaksujen maksaminen, eivät menettäisi eläkettään tältä ajalta. Tässä tarkoituksessa säädetty olettama voidaan kuitenkin kumota. Tältä osin vastaaja toteaa, että 32 b §:n 6 momentissa säädetään olettaman kumoamisesta sellaisilta ajanjaksoilta, joilta asianomainen voi saada eläkettä Belgian toisen järjestelmän tai ulkomaisen järjestelmän perusteella. Vastaajan mukaan tämä säännös on

4 — Mainittu edellä alaviitteessä 2.
5 — Ks. EYVL 1983, L 230.

annettu sen vuoksi, että lainsäätäjä on halunnut välttää etuuksien myöntämisen kahteen kertaan samoilta ajanjaksoilta. Tätä säännöstä sovelletaan riippumatta niistä syistä, joiden vuoksi työntekijä on keskeyttänyt työnteon tai joiden nojalla hän on saanut oikeuden muihin eläkkeisiin.

16. Vastaaja muistuttaa, että jo ennen kyseisen lainsäädännön voimaantuloa sovelletut säännökset olivat sisällöltään samankaltaisia. Se tähdentää, että niin vanhalla kuin uudellakin lainsäädännöllä pyritään hyväksymään sellaiset työskentelyjaksot, joilta ei ole esitetty selvitystä.

17. Vastaajan mukaan 32 b § koskee oikeuden myöntämisedellytyksiä ja erityisesti sitä, miltä osin sellaiset kaudet, joilta ei ole esitetty selvitystä, voidaan ottaa huomioon työskentelykausina. Sen mukaan Belgian lainsäätäjän tehtäviin kuuluu määrätä työskentelykautta koskevista näyttösäännöistä. Belgian lainsäätäjän antama säännös, jonka mukaan eläkeoikeus voidaan myöntää vain sellaisten ajanjaksojen nojalla, joiden perusteella työntekijällä ei ole Belgian toiseen järjestelmään tai ulkomaiseen järjestelmään perustuvaa eläkeoikeutta, ei ole päällekkäisyyden estävä säännös.

18. Vastaaja tähdentää, että kyseisistä säännöksistä ei seuraa, että ulkomaisen eläkkeen myöntäminen aiheuttaisi "todistetun vuoden" [6] hylkäämisen, vaan että ulkomainen eläke estää pitämästä todistamatta jäänyttä vuotta työskentelyjaksona. Yksinomaan Belgian lainsäädännön perusteella (46 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisesti) laskettuun eläkkeeseen ei siis voida rinnastaa niitä ajanjaksoja, joiden nojalla Saksan eläke on myönnetty. Koska asiassa ei ole kyse kahden jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvien samanlaisten etuuksien päällekkäisyydestä, asetuksen N:o 1408/71 46 b artiklaa ei voida soveltaa.

19. Vastaaja ehdottaa, että ennakkoratkaisukysymykseen vastataan seuraavasti:

"21.12.1967 tehdyn kuninkaan päätöksen 32 b §:n 6 momentin kaltainen säännös ei ole neuvoston asetuksen N:o 1408/71 46 b artiklan 2 kohdassa tarkoitettu etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskeva jäsenvaltion säännös."

20. *Komissio* toteaa ensin, että riidanalaiset eläke-etuudet ovat täysin selvästi asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettuja samanlaisia etuuksia. Tämän jälkeen se vertailee keskenään asian kannalta merkittäviä säännöksiä sellaisina kuin ne olivat ennen 1.7.1992 ja sen jälkeen sekä päättelee tästä, että etuuksien pienentämistä,

6 — Année prouvée.

keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia säännöksiä ei voida soveltaa asetuksen minkään version perusteella laskettaessa eläkettä Belgian järjestelmän nojalla. Kaikki riippuu siis yksinomaan siitä, onko 21.12.1967 annetun kuninkaan asetuksen 32 §:n 1 momentti [7] asetuksen N:o 1408/71 46 b artiklassa tarkoitettu päällekkäisyyden estävä sääntö.

21. Ratkaistakseen tämän kysymyksen komissio tutkii yksityiskohtaisemmin asioita Romano [8] ja Conti [9]. Näissä asioissa laskennallisia vakuutusvuosia [10] ja lisää [11] oli vähennetty siten, että ne vastasivat toisen järjestelmän perusteella sovellettavia tosiasiallisia työskentelyvuosia tai tällaisissa olosuhteissa saatua eläkeoikeutta. Yhteisöjen tuomioistuin piti tällaisia eläkkeiden laskemiseen liittyviä säännöksiä asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettuina päällekkäisyyden estävinä sääntöinä. Komission mukaan tätä näkemystä ei voida välittömästi soveltaa nyt esillä olevassa asiassa. Nyt esillä olevassa asiassa kyseessä olevalla riidanalaisella säännöllä ei myönnetä laskennallisia vuosia siinä mielessä, että ajanjaksot, jotka eivät liity mihinkään "määrättyyn kauteen," [12] otettaisiin huomioon. Sitä vastoin kyse on olettamasta, jonka mukaan asianomainen on työskennellyt Belgiassa tietyn ajanjakson ajan. Tämä olettama voidaan kumota. Näin ollen on kyse näyttösäännöstä.

22. Komissio ehdottaa, että ennakkoratkaisukysymykseen vastattaisiin seuraavasti:

"Sen kaltaiset säännökset, joista säädetään 21.12.1967 annetun kuninkaan asetuksen 32 §:n 1 momentissa, eivät ole sellaisia asetuksen N:o 1408/71 46 b artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia säännöksiä, joita ei sovelleta 46 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisesti laskettuun etuuteen."

Asian arviointi

23. Asetuksen N:o 1408/71 46 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaan toimivaltainen laitos laskee ensin sen etuuden määrän, joka on maksettava sen soveltamien säännösten mukaan. Tältä osin saman asetuksen 46 b artiklan 2 koh-

7 — Mainittu edellä alaviitteessä 2 ja 3.
8 — Asia 58/84, tuomio 4.6.1985 (Kok. 1985, s. 1679).
9 — Asia C-143/97, tuomio 22.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6365).
10 — Ks. asia Romano (mainittu edellä alaviitteessä 8).
11 — Ks. asia Conti (mainittu edellä alaviitteessä 9).
12 — Période déterminée.

dan mukaan jäsenvaltion lainsäädännön säännöksiä, jotka koskevat etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista, sovelletaan ainoastaan, jos tietyt tämän säännöksen a ja b alakohdassa [13] selkeästi määritetyt erittäin täsmälliset edellytykset täyttyvät, mistä ei ole kyse nyt esillä olevassa asiassa.

24. Näin ollen on syytä ottaa lähtökohdaksi se, että tässä säännöksessä tarkoitettuja pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia sääntöjä ei voitu soveltaa laskettaessa Belgian eläkettä. Tästä syystä kaikki riippuu siitä, onko pienentämistä koskevana säännöksenä pidettävä sellaista jäsenvaltion säännöstä, jonka mukaan nk. "sotavuosia koskeva" olettama voidaan kumota näyttämällä toteen sellaiset vakuutuskaudet, joiden perusteella on lisäksi olemassa toiseen kansalliseen järjestelmään tai ulkomaiseen järjestelmään perustuva eläkeoikeus.

25. Yhteisöjen tuomioistuin määritteli asiassa Conti [14] antamassaan tuomiossa pienentämistä koskevan säännöksen seuraavasti:

"Kansallinen oikeussääntö on luokiteltava pienentämistä koskevaksi säännökseksi, jos siinä säädetty laskentatapa vaikuttaa siten, että eläkkeen määrä, jota se, jonka etua asia koskee, voi vaatia, pienenee sillä perusteella, että hän saa jotakin etuutta toisesta jäsenvaltiosta." [15]

26. Nyt esillä olevassa asiassa on ensin ratkaistava, onko kyseisellä henkilöllä "oikeus" eläkkeeseen. Ensin on siis tutkittava oikeuden syntyedellytykset, jotta tämän jälkeen voitaisiin ottaa seuraava askel ja laskea mahdollinen pienentäminen, jota tämä määritelmä koskee.

27. Pääasiassa esillä olevassa oikeudenkäynnissä on kyse tosiasiallisesta tilanteesta, jossa kantajalle on ensin myönnetty Belgian eläke — jopa useilta vuosilta — , jota on pienennetty sellaisen Saksan eläkkeen perusteella, joka hänelle oli aikaisemmin myönnetty. Kun tilannetta analysoidaan lopputuloksen kannalta katsoen, vaikuttaa ensi näkemältä siltä, että kyseiset tosiseikat kuuluvat "pienentämistä koskevan säännöksen" käsitteen alaan. Ei pidä kuitenkaan unohtaa, että tapahtumien aikajärjestys on Saksan yhdistymisen yhteydessä tapahtuneen kehityksen välttämätön seuraus. Tämä aikajärjestys ei ole sidoksissa niiden säännösten rakenteeseen, joiden perusteella eläke lasketaan. Jotta näitä säännöksiä voitaisiin arvioida asianmukaisesti, on perusteltua kysyä, miten eläke olisi laskettu, jos kantajalle olisi jo eläkkeen hakuajankohtana myönnetty

13 — " — — jos kysymyksessä oleva etuus on:
a) joko etuus, jota tarkoitetaan liitteessä IV olevassa D osassa ja jonka määrä on riippumaton täyttyneiden vakuutus- tai asumiskausien kestosta;
tai
b) etuus, jonka määrä lasketaan täyttyneeksi katsotun riskin toteutumispäivän ja myöhemmän päivän välisen laskennallisen kauden perusteella. — — "

14 — Mainittu edellä alaviitteessä 9.

15 — Edellä alaviitteessä 9 mainitun tuomion 25 kohta.

kaikkia Saksassa täyttyneitä työskentelyjaksoja vastaava eläkeoikeus.

28. Vaikuttaa selvältä, että tällöin olisi otettu huomioon ne 29 työskentelykuukautta, jotka kuuluivat Saksan eläkevakuutuksen piiriin rajoittumatta Nürnbergissä täyttyneeseen kahdeksan kuukauden pituiseen työskentelyjaksoon, joten Belgian säännösten mukaista sotavuosia koskevaa olettamaa ei olisi sovellettu näiden ajanjaksojen osalta, jotka olivat yksilöitävissä. Näin ollen ensimmäistä Belgian eläkettä myönnettäessä olisi otettu huomioon vain 40/45, eikä jo laskettua eläkettä olisi edes matemaattisesti pienennetty ensiksi lasketulla määrällä.

29. Vaikka maksettavan eläkkeen määrittämiseksi on edelleenkin tarpeen tehdä laskelma, on varottava, ettei suhteessa pienemmän vanhuuseläke-etuuden määrän pienentyminen johdu pelkän laskusäännön soveltamisesta, sillä yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Conti seuraavaa:

"On korostettava, että kansallisia pienentämistä koskevia säännöksiä ei voida jättää asetuksessa N:o 1408/71 säädettyjen soveltamista koskevien edellytysten ja rajoitusten ulkopuolelle luokittelemalla ne laskusäännöiksi." [16]

30. Nyt tutkittavana olevassa asiassa tätä vaaraa ei ole, sillä sotavuosia koskevaa olettamaa sovelletaan ennen itse eläkkeen laskemista. Eläkkeen myöntämisen lähtökohta on, että eläkevakuutusta koskevien säännösten kannalta merkitykselliset kaudet, toisin sanoen työskentelykaudet, joiden osalta sosiaalivakuutus on ollut pakollinen ja niihin verrattavissa olevat kaudet, yksilöidään. [17] Belgian säännöksissä säädettyä sotavuosia koskevaa olettamaa sovelletaan tässä vaiheessa. Jos työntekijä ei erilaisten käytännöllisten tai hallinnollisten syiden vuoksi pysty näyttämään toteen työskennelleensä eläkevakuutusoikeudellisesti merkityksellisellä tavalla koko sota-ajan, oletetaan, että työntekijä on koko sodan ajan tehnyt eläkeoikeuden perustana olevaa työtä, jos hän on työskennellyt tietyn vähimmäisajan.

31. Tällä työntekijän etujen mukaisella järjestelyllä, jota voidaan perustella tarpeella määrittää mahdollisimman täydellinen työura, ja sodanaikaisilla vaikeilla olosuhteilla ei ole merkitystä, jos on mahdollista näyttää toteen, että työntekijällä on tältä ajalta oikeus eläkkeeseen toisen kan-

16 — Edellä alaviitteessä 9 mainitun tuomion 24 kohta.

17 — Kyse voi olla esimerkiksi sairaus-, työkyvyttömyys- tai työttömyysajasta.

sallisen eläkejärjestelmän tai ulkomaisen eläkejärjestelmän perusteella.

32. Jos viimeksi mainittua epäilemättä työntekijän eduksi säädettyä eläkeoikeuden perustetta tarkastellaan irrallisena, se voidaan käsittää väärin, koska siitä voitaisiin päätellä, että ulkomaisen järjestelmän perusteella mahdollisesti suoritettu eläketuus vähennetään kansalliseen järjestelmään perustuvasta eläkeoikeudesta. Tämän tarkastelutavan nojalla ei kuitenkaan pidä luulla, että sotavuosia koskevaa olettamaa sovelletaan johdonmukaisesti siinä vaiheessa, kun eläkeoikeuksia määritetään. Käyttämällä ilmaisua "eläkeoikeuden perustana oleva työskentelyaika" Belgian lainsäätäjä katsoo, että asianmukaisina työskentelyajanjaksoina voidaan pitää vain sellaisia ajanjaksoja, jotka eläkesäännösten perusteella on tosiasiallisesti luettu työntekijän hyväksi.

33. Näin ollen sotavuosia koskevaa olettamaa on pidettävä eläkeoikeuden kannalta merkityksellisten ajanjaksojen toteennäyttämistä koskevana näyttösääntönä, jota voidaan perustella sotavuosien aikaisilla tosiasiallisilla olosuhteilla ja jota ei sovelleta silloin kun on osoitettu, että tämän ajanjakson perusteella on eläkeoikeus muun eläkejärjestelmän mukaan. Sitä seikkaa, että sotavuosia koskeva olettama on näyttösääntö, ei lähtökohtaisesti voida riitauttaa sillä, että esillä olevassa asiassa Belgian eläkettä on myöhemmin pienennetty Saksassa vallinneen tosiasiallisen ja poliittisen tilanteen vuoksi.

34. Kun otetaan huomioon edellä 25 kohdassa oleva yhteisöjen tuomioistuimen esittämä määritelmä pienentämistä koskevasta säännöksestä, on syytä todeta, että säännöksiä, jotka koskevat sotavuosia koskevaa olettamaa ja sen kumoutumista, sovelletaan jo siinä vaiheessa, jossa tutkitaan eläkeoikeuden syntymisedellytykset.

35. Tässä esitetyn näkemyksen tueksi huomautan, että asian Romano,[18] asian Di Crescenzo ja Casagrande[19] ja asian Conti[20] taustalla olleet Belgian eläkesäännökset, joita yhteisöjen tuomioistuin piti pienentämistä koskevina säännöksinä, eroavat rakenteeltaan huomattavasti nyt esillä olevassa asiassa kyseessä olevista säännöksistä. Jokaisessa edellä mainituissa kolmessa asiassa oli kyse sellaisen eläkkeen kertaluonteisesta korottamisesta, joka oli saatu toteen näytettyjen työskentelykausien nojalla — joko laskennallisten vuosien tai lisän perusteella — jotta keskeytymättömään työskentelyyn perustuvan eläketuuden maksaminen olisi ollut mahdollista. Nyt esillä olevassa asiassa on sitä vastoin kyse näyttösäännöstä tilanteessa, jossa näyttö tietyn ajanjakson aikana suoritetusta työnteosta on puutteellinen.

36. Eri säännösten tarkoitukset poikkeavat nekin toisistaan. Säännökset, joista edellä mainituissa kolmessa asiassa oli kyse,[21] koskivat eräänlaista "korvausta", joka perustui asianomaisen henkilöön ja työhön (vähintään kahdenkymmenenviiden vuo-

18 — Mainittu edellä alaviitteessä 8.

19 — Yhdistetyt asiat C-90/91 ja C-91/91, tuomio 11.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3851).

20 — Mainittu edellä alaviitteessä 9.

21 — Edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Romano; edellä alaviitteessä 19 mainittu asia Di Crescenzo ja Casagrande ja edellä alaviitteessä 9 mainittu asia Conti.

den pituinen työskentely kaivoksessa), kun taas nyt esillä olevassa asiassa on kyse siitä, että näyttösäännön avulla vähennetään näyttövaikeuksia, jotka perustuvat osittain siihen, että sotatilanteessa on sosiaalisesti ja poliittisesti vaikea työskennellä, ja osittain siihen, että tällaista työtä on vaikea näyttää toteen. Riidanalaisia kansallisia säännöksiä ei siis edellä mainittujen kolmen asian perusteella voida pitää asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettuina pienentämistä koskevina säännöksinä.

C Ratkaisuehdotus

37. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että ennakkoratkaisukysymykseen vastataan seuraavasti:

Sen kaltainen säännös, josta säädetään 21.12.1967 annetun kuninkaan asetuksen 32 §:n 1 momentissa ja jonka mukaan 'sotavuosia koskeva olettama' (jonka mukaan oletetaan, että työntekijä on toisen maailmansodan aikana työskennellyt keskeytyksettä vakuutusmaksuja maksaen) voidaan kumota, jos on näytetty toteen, että työntekijällä on toisessa maassa täyttyneitä vakuutuskausia, joiden perusteella hänellä on oikeus saada toisen jäsenvaltion eläkejärjestelmään perustuvaa eläkettä, ei ole sellainen jäsenvaltion lainsäädännössä säädetty etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskeva säännös, jota — jos se olisi tällainen säännös — ei sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna 30.4.1992 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1248/92, 46 b artiklan 2 kohdan perusteella saada soveltaa laskettaessa eläkettä saman asetuksen 46 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan perusteella.